

ТАҒЛЫМЫ МОЛ ТӘРБИЕ КӨЗІ

Қазақ халқы бала тәрбиесіне мән беріп, оған қатысты ырым-тыйымдар мен салт-дәстүрді ерекше сақтаған. Ырым – жақсылықтан өнеге алып, оған жету үшін жасалатын әрекет. Ал, тыйым рәсімдері жас ұрпақты табиғатты қорғауға, әдепті болуға, қарапайымдылыққа, инабаттылыққа баулиды. Халқымыздың әдет-ғұрпын, салт-санасын жақсы біліп, оны іс жүзінде орындай білу – әрбір перзенттің борышы.

Халқымыздың ежелден туған жер, атамекен, табиғат, жан-жануарлар туралы ұғым-түсініктері, таным-талғамдары ырым-тыйымдарда ерекше орын алған. Олар негізінен жер мен суды, өсімдіктерді, құстар мен жануарларды, жәндіктерді қорғауға, оларға рақымшылық етуге, обал, сауап дегенді сезінуге тәрбиелейді.

«Нанды бір қолыңмен үзбе», «нанның үгіндісін баспа» деген сөздерде дәмге, оны дастарқанға келтіретін еңбекке деген құрметтің ізі бар. Халқымыздың тобылғылы сайға қой түсіртпей, ши атаулыны қорық қылып, күзет қоюының өзі күнкөріс қамы ғана емес, табиғатты қорғау, аялау әректінен туындаса керек. Обал болады деп егінді, шалғынды жерді бет алды бастырмаған. Судың да сұрауы бар деп ағынды суды бұрғызбаған. Ал, құстар мен аңдарға қатысты «құстың қарғысына ұшырайсың» деп ұясын бұздырмай, «бетіңе шұбар түседі» деп жұмыртқасын жарғызбаған. Халқымыз қыран құст пен аққуды киелі деп атуға тыйым салған. Сондай-ақ, қарлығашты киелі деп ұққан. Егер қарлығаш киіз үйдің шаңырағының шандуында ұя салса, балапандары ұшып кетпейінше көшпей отырған.

Қазақтың тұрмысы мен тіршілігі,

тәрбиесі бүтіндей ырым-тыйым арқылы жүйеленіп отырғандай. Мәселен, үйге қарай жүгіруге болмайды. Әдетте оқыс оқиға, жамандық болғанда адам үйге қарай жүгіреді. Бұл, біріншіден, балаларға жамандық деген ескерту болса, екіншіден, үйде үлкен бар, жүрегі әлсіз адамдар бар, елді үркітпе, қорқытпа дегені. Қыз балаға шашын жайғызбаған. Ата-баба салтында тек жақыны қайтыс болған әйел ғана шашын жайған. Бүгінгі таңдағы қыз балалардың шашын жайып жүргені әдепке сай емес.

Халықтың педагогикалық тәрбие құралдары мен тыйымдарын жүйелі түрде пайдаланып, сөз қадірін арттыру рухани жаңғыруымызға жол аша түседі. Халқын сүйген адам, салтын да сүйі тиіс. Ұлттық құндылықтарды ештеңемен теңеуге де, айырбастауға да болмайды. Салт-дәстүрімізге байланысты ырым-тыйымдарды тұрмыста жиі қолданған жөн. Себебі, ол жастардың тәрбиесіндегі кемшін тұсты жетілдіріп, ұлтжанды ұрпақ өсіруге септігі мол.

А.МУСИРОВА,

Ж.ҚЫЗБАЕВА,

Ғ.ДҮЙСЕНБАЕВА,

М.Әуезов атындағы ОҚУ колледжінің оқытушылары